

Rulett

Behaviorista terápia, Rebro Klinikai Kórház, 2009. február 15.

– És hogy is hívják magát? – kérdezte a pszichiáter a kövér, kopasz embert, aki a falat bámulta, és kopott cowboysizmájával kopogott a padlón. A pszichiátert idegesítette a barna szín, a kellemetlen szájszag, és idegesítették a pókháló szálai, amelyek páciensei hajszálvékony és törekeny életének fonalaikat idézték fel benne, valahogyan meg kellene erősítenie őket... De hogyan? Az istenért, hogyan? A helyiségben minden személytelen, piszkosbarna volt – a férfi rongyos kabátja, a csizmája, a dohányszagú függönyök, a körben elrendezett faszékek és a kopott parketta is, amely mindig nyikorgott, amikor valamelyik páciens a kijárat ajtóhoz indult, mintha arra akarná emlékeztetni, hogy itt már minden kötél elszakadt.

Bognár Dorottya fordítása

– Uram, hogy hívják? Tegnap nem jutott sorra... – ismételte meg hangosabban a pszichiáter, mire a férfi hirtelen felkapta a fejét, megvakarta az állát, és felkiáltott: – Ante, fekete hatos.

– Tessék? – ismételte meg a pszichiáter halkán vihogva, és gyengéden az asztalra ütött.

– Mondom, Ante, fekete hatos! – válaszolt a férfi, majd felemelte a hangját: – Maga pedig, pszichiáter úr, ne provokáljon többet! A maga neurózisa csak még jobban szétzilál. Állandóan csapkod arra az asztalra, én figyelem magát, számolom, hatszor csapott rá, mi az istenért emlékeztet rá...

– Hát minek számolja? – kérdezte a pszichiáter, felvonta a szemöldökét, és meggyújtotta a cigarettáját.

– Hatodszorra érintette meg a cigarettás dobozt. Ne tépje fel a sebei-met! Az anyját hatszor...

– Uram – vágott közbe a pszichiáter –, csak semmi indulat! Tudja, hogy hol van? Maga egy kognitív-behaviorista terápián van Rebrón, az oltalom szigetén, nyugodtan lehorgonyozhat itt. Ez nem játékbarlang, én nem va-

gyok krupié, én pszichiáter vagyok, azért vagyok itt, hogy lehetőségeimhez mértén segítsék, hogy a maga hajója újból kivezhessen...

– Maga fog nekem segíteni? Maga is csak egy provokátor, aki készakarva a vesztébe küldi az embereket a pszichológiai megfélemlítés módszerével, úgy, hogy túvel szurkálják a tudatalattit, egészen a végsőig, hogy végül a hatalmukba keríthessék őket. Egyébként is a barátom beszélt rá, hogy eljöjtek ide, nem saját akaratomból jöttem, mert én azt már rég elvesztettem. A maga... reménytelen, pardon, kifejezéstelen ábrázata, egy rothadt terem, egy szaros négyszög, és látom benne a szomjúságot, hogy az életet gyógyszerekre és halálra váltsa. Kérem szépen, a hatosra tesztek, pardon, tiltakozom, kérem, dobja ki innen a hatos számot, ha azt akarja, hogy bármit is mondjak.

– Uram, itt nincs semmiféle hatos. Itt semmi sem forog, itt minden a helyén van.

– Hazudik! – kiáltott fel a férfi, hirtelen felkelt, és kidülledt szemekkel a pszichiáterhez közelített. – Maga egy hazug ember! Fel akarja ébreszteni a szellemeimet, ha? És miért helyezett a hatos számú szobába?

– Uram, ez a kilences számú szoba!

– Megint hazudik! A maga célja, hogy tönkretegy a pácienseit, hogy aztán azt mondhassa, kigyomlált ebből a rothadt társadalomból még egy szerencsejátékost. Ez, ez az alattomos terve. Illúzió, ha! Tévedés? Na nehogy! Tegnap ez a kilences szoba volt. Csak készakarva megfordították a kilencest, hogy hatosnak látszódjon. Hogy kezelhetetlen rögeszmés zavarom legyen. Hogy spórolhasson a gyógyszereken. Azt hiszi, hülye vagyok? Hogy majd maga...

– Üljön le, Ante úr... Lassan, csak lassan! Nincs itt semmilyen hatos. Azért vagyok itt, hogy kitöröljem azt az átkozott számot a fejből. Esküszöm, hogy két hónap múlva a maga tudatában nem lesznek számok, csak betűk... szavak, mondatok... Milyen mondatok is? – mondta kedvesen a pszichiáter, és tekintetét a másik kettőre fordította.

– Nem vagyok már szerencsejátékos. Segítek magamon, mert ha magamat szeretem, akkor a többieket is szeretem – felelték egyszerre, mint valami stréberek: az egyik gebe és sápadt, a másik behemót, „Sárkány fivérek” tetoválással a vállán.

– Antiša barátom – szólalt meg a Dalmáciából származó behemót dalmát kiejtéssel, majd felemelte tömzsi mutatóujját –, legalább tüssző el kell gyünnöd erre a kongo... bi... birevijális terápiára, és meglátod, hogy mingyá meggyün az eszéd. Ís akkó – mehetsz, viselheted íleted vígíüg a terhid! A mi drága Jízusunk szeret minnyájunkat, a mi mégváltónk feláldozta magát a keresztfán, hogy minket, szerencsejátékosokat mégváltson,

akik eljátszották az emberiségüket és a hitüket is. Ín is vótam katona, ugyanúgy, mint te, az első vonalban úgy irtottam a szerbeket, mint a legyeket, tíz kiló szardíniára való nyugdíjam van, de hát addig nyújtózkodjon az ember, ameddig a takarója ír.

– Úgy van, bravó! – kiáltott fel a pszichiáter.

– Naná, hogy bravó! – folytatta büszkén a behemót. – Az idők változnak, arra menj, amerre a szél fúj! Amióta szedem a Fevarint, míg a szardíniát is megosztanám az emberekkel, míg a csontot is! Míg a kását szítkanalaznám másoknak. Nekem a cihijátria sokat segített, Szentsíges Szűzre és Jízus Krisztusra, kit keresztre feszítettek. Nem megyek többet abba a sátáni templomba, már kít teljes napja nem jáccok, és soha többet nem fogok, üssön belím a ménkü, ha hazudok. Száz gramm Fevarin naponta, reggel, amikor felébresz, megborotvákozol rendesen, lemész a lípcsőn, kinyitod a postaládát, találsz egy jó nagy áramszámlát, de akkor azt mondod...

– Köszönöm, Istenem, hogy ekkora számlát kaptam, mert az azt jelenti, hogy egész télen fűtöttünk! – vágott közbe a gebe, összetette kezeit, és a plafon felé tekintett, jókedvűen elmosolyodott, szégyen nélkül megmutatva két rothadt szemfogat, majd így folytatta: – Istenem, köszönöm, hogy a mosogatótál tele van piszkos edényekkel, mert az azt jelenti, hogy van mit ennem! Istenem, köszönöm, hogy a mellettem ülő ember a templomban hangosan beszél, mert az azt jelenti, hogy jó a hallásom. Istenem, köszönöm...

– Bravó, bravó, Ivo, nagyon szépen fejlődsz! Így kell, pozitívan kell gondolkodni, csak pozitívan – válaszolt a pszichiáter, és lerakta a szemüvegét az asztalra.

– Istenem, köszönöm, hogy aláírtam még egy végrehajtó végzést, mert az azt jelenti, hogy jó a látásom! – szólt hozzá a sarokból egy bajszos, aki összedörzsölte tenyerét, majd rákérdezett:

– Doktor úr, és én fejlődtem?

Ante szúrós tekintettel ránézett, és felkiáltott:

– Nézz csak magadba! És ki fogja kifizetni a számlát, te szerencsétlen? A te agyad is kiszívták, mi? Jól ismerem azokat a szektákat, amelyek úgy bukkannak elő, mint a gombák az eső után! Lelki megújulás, mi? Hej, hát azok az élőködők még a szívedből is pénzt csinálnak, a lelked maradványain szaporodnak tovább! Te is csak egy vagy azok közül az emberek közül, akik valamilyen nagy tanítót követnek. Hol találd? Egy hirdetésben? Egy asztrológiai magazinban? Kutass, kutass csak a szélhordalékban, van idő! És mi van akkor, ha az uzsorás kopogtat az ajtódon, akkor merre fogsz menni? Az ablakon keresztül a mínusz hat fokba?

– Ante, szedje össze magát – válaszolt halkan a pszichiáter, majd ismét feltette a szemüvegét.

– Egyáltalán lát maga engem azon a ronda szemüvegen keresztül? – szisszent fel Ante, és teljes erejéből dobbantott a csizmájával. – Olyan vastag kerete van, mint annak a stréber Jozeknak az osztályomból. Mekkorra a dioptriája, doktor úr? Mínusz hat? Plusz hat? Lényegtelen, nem menekülhet, engem is a hatos vakított el, már magát sem látom. Egyáltalán hogy néz ki, doktor úr?

– Mennyit bukott azon a hatoson? – tette fel a kérdést a pszichiáter, majd kérlelően nézett Antéra, mint a szövetségesére. – Mondja el az igazat, ahogyan a többiek – suttogetta.

Ante belemarkolt a gallérijába, mintha meg akarná magát fojtani, megcsikorgatta a fogait, egy ideig így maradt, görcsbe rándult arccal, majd ellazult, mert azok a megtérültek ridegen bámultak rá.

– Édesapám egy régi usztasa faluból, Nova Kršljából való. Nova, Nova Kršljából, nem Stara Kršljából! Van egy kitüntetésem a horvát honvédségből, öt évet háborúskodtam, én, Leírt Ante, szerencsejátéokra adtam a fejem, kínomban hol én játszom a kockával, hol a kocka játszik velem és így... Minden forog, egyszer így, egyszer úgy, a politika is, az élet is, rulett itt minden, egy átkozott rulett, minden egy kör, és a körben áldozat vagy, nem mehetsz a körön kívülre! – ordította Ante, majd a combjára ütött. – És az alattam lévő emeleten lustálkodó barom, akinek hétezeres nyugdíja van, édes istenem, aki a mai napig vakargatja a szakállát, a sérült szeméből él Nova Bilában, ahova a kutyakonzerveket csempészte, és a védőügypédeknek fagygyút sózott el élelmiszerként. A szeme sérült, emitt meg lövészetrel foglalkozik, a homloka kellős közepén találta el a golyó, így adta neki az Isten...

– Hagyja most a többieket, meséljen magáról! – szólt szemrehányóan a pszichiáter.

– Doktor úr, kérem, ne provokáljon, az isten szerelmére! Hívja ide azokat a nagyhalakat, azokat a szerencsejátékosokat, a politikusainkat meg a gengszereket, érti ön, miről beszélek, na! Doktor úr, a kocka el van vetve, a csalók bezsebelték a nyereményt, a mi népi rulettünk pedig csak úgy tessék-lássék forog, a mozgás törvénye miatt. Harcoltam ezért a földért, golyózáporban futkostam, volt egy irány, egy irányom, egy célom, hogy valakit megmentsek, de akkor szétherdálták a hazámat, nekünk pedig odasózták a játéktérmet, hogy ebben az ördögi kerékben megöljük a lelkünket. Azért, hogy az emberek nézzék, ahogy a kis nyugdíjukat, fizetésüket elnyelik a számok, és csak bámulnak, mint a birkák. Hadd szédüljenek bele ebbe, veszítsék el a társadalomban az irányérzéküket, és akkor már mind-egy, hogy hol voltak és hová tartanak!

Ante elvörösödve felemelte a széket, mintha a földhöz akarta volna vágni, majd arca a dühtől görcsbe rándult, és mégis leeresztette azt.

– Hé, nyugalom! A maga hatosáról kérdeztem, Ante! – A pszichiáter most már erősebben kopogtatta ceruzáját az asztalon.

– Van valami ellenvetése a tétemet illetően? Mit basztatnak itt engem egy hatos miatt, amikor a kormány milliókban játszik? Nekem meg maguk itt a hatosomról papolnak... Én meg... én, Leírt Ante egy tönkrement gyár részvényeit és háromszáz kunát kaptam, még a nullára sem elég tét, semmiség. Mindig a nulla hagyott cserben ebben az országban. Apám Nova Kršlja-i házát a nullára tettem! A házát, a földjét, a sírját is. Igen, a sírt is eladtam! Nagyanyám, nagyapám, anyám és apám is a megboldogult menyasszonyomnál fekszik, valahol az isten háta mögött, Butkovića Ravanban. Tessék, doktor úr, tömjön tele antipszichikumokkal, irtsa ki a lelkiismeretemet, mert jobbat nem érdelek. Én, doktor úr, egy tetű vagyok, akit csipesszel kell kitépni. Találjon meg, kérem!

– Eladta a sírokat is? – kérdezte a pszichiáter, és kidüllesztette a szemét.

– Áh, a halottaknak már mindegy, hogy hol fekszenek. Élve temettek el minket, de még élünk. Na, tessék, ez a horror.

– Ah, zöld, szeretlek, zöld, imádlak! Verde que te quiero verde! Én a zöld nullán veszítettem el mindenemet, és sehogy sem, hogy kileheljem a lelkem – szólt közbe az egyik a sarokból, és bronchitises köhögésben tört ki.

– Professzor úr, kérem, ne avatkozzon bele! – vágott vissza a pszichiáter, és felemelte a tenyerét.

– A művészet az egyetlen szellemi terület, amelyben az ember a kaotikus valóságot átformálhatja és értelmet adhat neki – folytatta a professzor, és végigsimította ősz szakállát. – Mert csak a művészetben képes az ember a saját bukását a hősiesség piedesztáljára emelni.

– Ivšić úr, kérem, hagyja abba!

A professzor megvakarta állát, és motyogni kezdett.

– Lorca, zöld, szeretlek, zöld, imádlak. A költő Franco miatt halt meg, egy nulla miatt, emberi nullák miatt, akik egyre sokszorozódnak. Verde que te quiero verde...

– Elég legyen, professzor! Ne játsszon már a szavakkal is! Magát mégiscsak az adóssága, a számok gyötrik! – csattant fel a pszichiáter, a behemót pedig közbeszólt:

– Mi a fene kínyszerített, hogy a nullán veszíjjél, mikor te is egy nagy nulla vagy. Egy szerencsejátékos, mint én. Hinned kell Istenben, mert Isten a mi Megváltónk, és a lelkünket visszaemeli az oltárhoz.

Ekkor Ante öklével a homlokára csapott, majd levetette a csizmáját, és a behemót az ölébe dobta.

– No hallgass ide, megtért barátom, bemagoltál két mondatot a Bibliából, amelyek felszívták az agyad. Amúgy sem volt már. Átverték, és most gyógyszerekkel rokkanttá tesznek. Valaha hős voltál, harcos, most meg kísérleti nyúl vagy egy lelki laboratóriumban. Miért kapaszkodsz most Isten lábába? Menj Sai Babához, és játssz a homokban, bolond!

– Ante, az Istenedet, ne dühöngjél, hallgass a doktorra. Olvasd az Újszövetséget, ott van Máté evangéliumának az egyik fejezete, a 213-as számú – vágott vissza a behemót.

– Fogd be, nyomorult! – válaszolt Ante, a plafonra nézett és dűnnyögött: – Ha az Isten megkegyelmezett volna, nem lennék itt!

– Mennyit vesztett? – kérdezte újból a pszichiáter Antét, aki két eseten ujjomozdulattal eltakarta a szemét, így a pszichiáter fekete, elhanyagolt körmökre lett figyelmes. Sajnálta. Évek óta figyelte a szerencsejátékosokat, de Ante ujjai, pont Antée, mintha belevájódtak volna az agyába. Utálta a munkáját – a segíteni vágyás és annak lehetetlensége között őrlődött, mivel nem tudott segíteni a szerencsejátékosoknak, hogy elrendezék a tartozásaikat, és úgy érezte, mintha az ő szekerülete nem lenne kidolgozva, akár egy terméketlen föld. Az anyagiság legyőzte a szellemiséget. Hívásának nincs értelme – sivár ugarokat szántott, magvakat vetett, és ha valami ki is csírázott, konkoly kelt ki belőle. Adósság. Százások, ezresek, milliók.

– Kétszáz... – kezdett bele rekedt hangon Ante. – Kétszáz ezret vesztettem. Valójában kétszáz körül. Európában.

– Amikor újra eljön Jézus, ahogyan a Jelenések könyvében áll, minden hegy és sziget elmozdult a helyéről, és nem lesz többet Antikrisztus, és újra idekert lesz... – folytatta a böhm, mint valami papagáj.

– Hallgass már, te, olyan vagy, mint valami fennakadt, rossz lemez! – csattant fel Ante, és letörölte az izzadságot a homlokáról. – A Sárkány fivérek helyett inkább Szamár fivérek feliratot tetováltass a homlokodra!

– Körülbelül kétszáz ezer eurót vesztett el – folytatta nyugodtan a pszichiáter. – A terápia után valószínűleg nem fog többet játszani, de mégis hogyan gondolja visszafizetni az adósságát?

– Hát szépen – válaszolt Ante. – Eladom a másik nagyanyám prevlაცი házát és földjét, amely körülbelül száz ezer euró értékű. Nem fog sokáig élni a mama, de ki tudja. Kétszer már feléledt, talán harmadszorra nem lesz akkora szerencséje. Visszafizetem az uzsorásnak, annak a Jozi Džepnek, ismeri őt...

– Akkor még százezer eurónyi tartozása maradt – válaszolt a pszichiáter, és elmosolyodott.

– Úgy van, csak egy százas!

– És? – kérdezte a pszichiáter, és rámeredt Antéra.

– Egyszerű, kölcsönkérek egy másik uzsorástól százat, és emennek odaadom.

– És azután?

– Azután pedig, amikor a másikonál a kamat egy év alatt százötvenzerre növekszik, akkor a harmadiktól kérek kölcsön, és visszaadom a másodikonak.

– És így csak növeli a tartozását?

– De legalább időt nyerek, hát nem érti? – válaszolt Ante. – Így forgatom évről évre.

– Meddig? – kérdezte a pszichiáter gúnyolódva, és rágyújtott egy cigarettára.

– Hat év. Pontosan hat – válaszolt Ante, vigyorgott, és ujjjaival csetintett.

– És akkor?

– Akkor pedig az utolsó uzsorást hat golyóval agyonlövöm.

A pszichiáter kinyitott egy kis ládácskát, kihúzott belőle egy vényköteget, és ráírta: *Obszesszív-kompulzív zavar, F34, Fevarin, háromszáz milligramm reggel, Ergonil, háromszor huszonöt milligrammot naponta.*

– Ante, jöjjön két hét múlva, amikor a tabletták hatni kezdenek – a pszichiáter felemelte a papírocskát, Ante felkelt, elvette, majd megragadta a pszichiáter karját, az arcába meredt, és megszólalt:

– Hát nem érti, hatévnnyi életet kapok, hatévnnyi szabadságot, miután a hatos, amelyen a legtöbbet vesztettem, rabszolgaságba döntött? A börtönben pedig azok az uzsorások, akik ennek a barátai, akit le fogok lőni, nem bírnak semmit!

Teljes erővel kinyitotta az ajtót, annyira, hogy az egy egészségügyi nővért is megütött. A nő feljajdult, ujjjaival a vérző orrát fogta, és kábultan a merev arcú emberre nézett.

– Mi van, nővérkém, ez nem a te napod? – válaszolt keményen. – Baszd meg, nekem sem ment tegnap, mégis élek!